

SKATTER OCH MILJÖÅTGÄRDER BAKOM HÖGA ELKOSTNADER

Hushållen kan påverka allt mindre av sina elkostnader. Det är framför allt skatter som ligger bakom kostnaderna. Skatter har under många år varit en ständigt ökande post i den totala elkostnaden för hushållen. På senare tid har miljöåtgärder mot koldioxidutsläpp – EU:s system för handel med utsläppsrätter – gjort att den del av elkostnaden som kunderna betalar till sitt elhandelsbolag också har ökat ovanligt mycket.

Kostnad för elnätet – förhållandevis stabil

Hushållen betalar en kostnad till ett elnätföretag för att få el överförd till hemmet. Kostnaden består av en fast del och en rörlig del, som beror på förbrukningen. En kund kan inte välja elnätföretag, utan blir kund hos det företag som har rätt att distribuera el på orten.

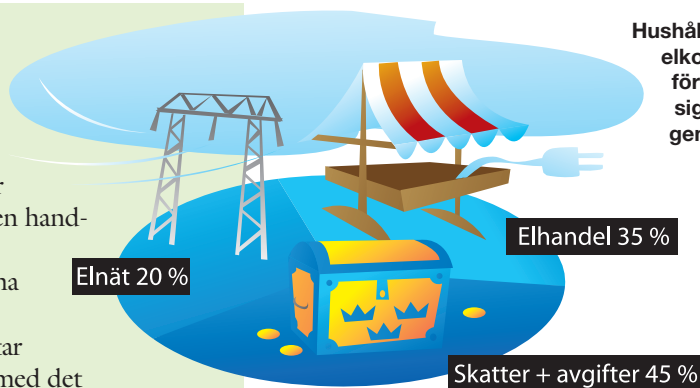
Staten övervakar att hushållens elnätkostnader är skäliga och att elnätföretagen är effektiva. Hushållens kostnader för elnät har varit förhållandevis stabila under lång tid.

Elhandelskostnaden – starkt miljöpåverkad

Elkunder har avtal med ett elhandelsföretag, som säljer el. Elhandelsföretaget kan väljas fritt av kunden eftersom full konkurrens råder. Kostnaden består av en fast årsavgift och ett avtalat pris på den el som förbrukas. Detta pris kan t ex vara bundet (i öre per kilowattimme) i ett, två eller tre år. Det

kan också vara rörligt och följa utvecklingen på den nordiska elmarknaden, där elhandelsföretagen handlar sin el.

Priset på denna elmarknad sätts efter vad det kostar att producera el med det dyraste kraftslag som för stunden måste köras för att täcka efterfrågan på el på marknaden. Detta är oftast el från kolkraft som är förknippad med utsläpp av koldioxid. Inom EU måste anläggningar som släpper ut koldioxid sedan årsskiftet inneha utsläppsrätter. Genom ett system för handel med sådana utsläppsrätter har kostnaderna för att producera el med kol som bränsle därför stigit med ca 10 öre per kilowattimme. Denna höjning påverkar de svenska hushållens elpriser.

Skatter och avgifter – en växande utgift

Enligt regeringens beslut genomförs en grön skatteväxling – höjd energiskatt mot sänkt skatt för individer och företag – på 30 miljarder kronor på tio år till år 2010. Det betyder att den energiskatt på el som hushållen betalar successivt stegras. På tio år har denna skatt nästan tredubblats och är i år 25,4 öre per kilowattimme.

Sedan år 2003 betalar de svenska hushållen en kostnad för elcertifikat, som ska stimulera utbyggnad av el från förnyelsebara energikällor – främst vindkraft och biobränslen. Pengarna går till producenter av denna el och kostnaden höjs varje år. I år kostar elcertifikaten ungefär 3 öre per kilowattimme.

En stor skattepost är momsen på 25 procent som beräknas på alla kostnader, det vill säga summan av avgift för elnätet, elhandelskostnaden, energiskatten och elcertifikatkostnaden.

Ett räkneexempel

Så här kan det totala elpriset för ett svenskt hushåll se ut:

Kostnad till elhandelsföretaget	32,0 öre/kWh
Kostnad för elnät	20,0 öre/kWh
Energiskatt	25,4 öre/kWh
Kostnad för elcertifikat	3,0 öre/kWh
Summa	80,4 öre/kWh
Moms 25 procent	20,1 öre/kWh
Totalt elpris	100,5 öre/kWh
varav skatter och avgifter	48,5 öre/kWh

INGA KONKRETA ELIMPORTPLANER FRÅN RYSSLAND ÄNNU

TEXT: ANDERS KJELLSTRÖM

Under sommaren kom signaler från basindustrin om att öka utbudet av el på den svenska marknaden för att sätta press på elpriset. Basindustrin ser flera möjligheter att säkerställa en långsiktigt stabil och konkurrenskraftig elförsörjning. Det talas om elproduktion i Sverige och utomlands samt ökad kapacitet för överföring av el. En tanke som nämnts är import av rysk el. Hur skulle en kabel kunna byggas, och vad säger intressenterna?

BASEL I SVERIGE AB heter bolaget som 15 energiintensiva företag med verksamhet i Sverige startat. BasEl ska arbeta med konkreta projekt för att öka tillgången på el till konkurrenskraftigt pris. Tillsammans använder de deltagande företagen 25 TWh el per år, vilket är nästan hälften

av den el – normalt 55-58 TWh – som industrin använder i Sverige.

För varje öre som en kWh el ökar i pris, stiger elnotan enkelt räknat för dessa bolag med 250 miljoner kronor. Omvänt gäller också att en prisdämpning på fyra öre förbättrar kostnadsläget med en miljard svenska

kronor. Med dessa siffror i bakhuvudet är det begripligt att bolagen, som har el som en viktig insatsvara i sin produktion, börjar söka alternativ när elpriserna skjuter i höjden. Det är en fråga om att överleva på en stenhård konkurrensutsatt internationell marknad.

Ett kort räkneexempel: NYA KABLAR FRÅN RYSSLAND KAN BETALAS PÅ FYRA ÅR

DEN RYSKA KRAFTBÖRSEN för en tynande tillvaro för närvarande och sägs endast omsätta cirka fem procent av den totala elhandeln i Ryssland. Enkel matematik och på god grund baserade kostnader får därför ligga till grund för ett räkneexempel.

Med ett förväntat framtida pris på den nordiska elbörsen på 30 öre och ett antaget inköpspris på 15 öre/kWh för rysk el, kan det finnas uppenbara ekonomiska marginaler. Denna marginal ska betala överföringskostnaden och vinst för både köpare och säljare. Om BasEls tidigare uttalade ambition – att öka eltillgången på den svenska

marknaden med 10 TWh el – helt skulle bestå av rysk elimport skulle överskottet med nämnda förutsättningar bli 1,5 miljarder kronor per år.

För en så stor import från Ryssland krävs nya likströmsförbindelser under Östersjön. 10 TWh motsvarar en kabeleffekt på ca 1 200 MW. Den existerande kabeln till Finland, Fenoskan 1, har effekten 500 MW och ska kompletteras med en länk till år 2010 så att den totala överföringsförmågan blir 1 000 MW. Denna förbindelse är dock inte avsedd för en kontinuerlig import av el från Ryssland utan ska användas för normal import och export för att vidmakthålla en bra kraftbalans i Norden. Alltså krävs nya kablar.

Två nya kablar krävs

Det krävs två nya kablar i storleksordningen 600 MW styck. Nya kablar kräver miljötillstånd. Enligt Svenska Kraftnät kan en miljöprövning som snabbast ta mellan ett och ett halvt

till två år. Uppgifter från bland annat ABB i Ludvika och Svenska Kraftnät säger att upphandling, projektering och byggnation av en likströmsöverföring beräknas ta cirka tre år. Tidigast om fem år skulle då en större import av rysk el till Sverige kunna komma igång.

Samma källor bedömer kostnaden för kabelprojektet till i storleksordningen tre miljarder svenska kronor. När det gäller förstärkningar i befintliga växelströmsnät på land tillkommer enligt Svenska Kraftnät ungefär lika stora kostnader. Framför allt behövs stora investeringar på den ryska sidan.

En total kostnad på cirka 6 miljarder kronor och årligt överskott på 1,5 miljarder skulle ge en återbetalningstid på fyra år. Då har ingen hänsyn tagits till eventuella dämpande effekter på priset på den nordiska elbörsen, ett antagande som kan motiveras av stigande efterfrågan på el i Norden.

Energiministern: VÄLKOMNAR INITIATIV SOM ÖKAR KONKURRENSEN

VAD ANSER samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin om basindustrins planer på att "starta eget" och importera stora mängder elenergi, som t ex skulle kunna vara rysk kärnkraft?

– Svenska elpriser tillhör de lägsta i Europa. Trots att priserna stigit här har priserna i Europa stigit ännu mer. Enligt statistikorganet Eurostat är det bara i sju av EU:s 25 medlemsländer som industrin kan köpa el till lägre priser än i Sverige. Industrin, inte minst den elintensiva basindustrin, behöver arbetsro. Det är avgörande för Sveriges välbefinnande och utveckling. För att underlätta för

den elintensiva industrin tar regeringen i budgeten bort koldioxidskatten. Den elintensiva industrin har visat stora framgångar i att energieffektivisera, inte minst i det program för energieffektivisering i energintensiva företag som infördes vid årsskiftet. Det kommer att leda till ett minskat elbehov hos elintensiva företag. Idag finns ett mindre antal stora aktörer på elmarknaden. En väl fungerande marknad förutsätter också att det finns konkurrens. Jag välkomnar därför initiativ som ökar konkurrensen.

VAD SÄGER INTRESSEN- TERNA?

Basindustrin: Inget konkret ännu

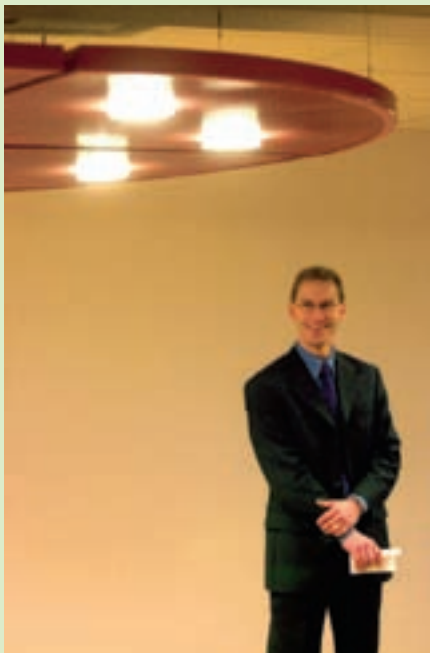
VD I BASEL I SVERIGE AB är Peter Pernlöf. Finns några mer planer än vad som tidigare annonserats med pressmeddelandet i juni 2005?

– Det gör det, men vi har valt att inte kommentera pågående projekt innan vi har något konkret att komma med.

Kan BasEl:s planer påverka politiska beslut på energiområdet, kan de medföra förändringar i svensk energipolitik?

– BasEl är ett rent projektbolag och ägnar sig inte åt politisk påverkan, det finns andra strukturer som hanterar de frågorna. Man kan givetvis tänka sig indirekt påverkan.

Svenska Kraftnät: SÖDER OM STOCKHOLM SANNOLIKT BÄST

VI FRÅGAR BO KRANTZ, nätchef på Svenska Kraftnät – som har regeringens uppdrag att driva och underhålla det svenska stamnätet – om var det kan vara lämpligt att ta in stora mängder el från det ryska nätet till Sverige?

– Om en ny kabel ska byggas över Östersjön så är en anslutning söder om Stockholm, men norr om Norrköping, sannolikt den bästa. Det är redan problem med en "trång sektor" norr om Stockholm, där många förbindelser går norröver. Dessutom ansluter redan kabeln från Finland utanför Forsmark, norr om Stockholm.

I ett TV-uttalande från BasEl i Rapport i somras nämndes Kotka på Finska sidan som en lämplig anslutningspunkt på östra sidan av Östersjön, för transport av den ryska elen. Ett skarpt alternativ på den svenska sidan är Oxelösund. SSAB är en stor elanvändare i Oxelösunds Järnverk och närheten till stamnätet pekar på Oxelösund som kabelfäste.

Kommunalrådet i Oxelösund: SVERIGE MÅSTE TA EGET ANSVAR

VAD ANSER socialdemokratiska kommunalrådet i Oxelösund, Benita Vikström, om Oxelösund som tänkbar importhamn för rysk el?

– Det går inte att försvara. Sverige har alltid varit ett föredöme när det gäller energi- och miljöfrågor. Vår basindustri är beroende av billig energi. Jag tycker att vi svenskar ska vara stolta över att kärnkraft och vattenkraft har lyckats leverera detta. Det har också gynnat den globala miljön på ett positivt sätt. Staten som ägare måste ge Vattenfall ett uppdrag att skriva långa, konkurrenskraftiga avtal med industrin, då kanske vi inte behöver den ryska energin. Samtidigt måste man fortsätta arbetet med att uppgradera våra nuvarande kärnkraftverk så att de kan producera mer. Varför ska Sverige bidra till att den globala miljön försämrats? Det har aldrig varit en svensk ståndpunkt. Vi brukar ta ansvar och jag tycker att vi ska fortsätta att göra det.

KORT OM KÄRNKRAFTEN

GÖRAN PERSSON I UTTALANDE OM KÄRNKRAFTEN

PÅ SOCIALDEMOKRATERNAS KONGRESS i Malmö nyligen sa statsminister Göran Persson att kärnkraften ska avvecklas i takt med hänsyn till välfärd och samsättning. Han gav sitt stöd åt att Barsebäck lagts ned och ser samtidigt positivt på att effekten höjs i kärnkraftverken, då effekthöjningarna genomförs samtidigt med säkerhetsförbättringar.

Ungern det mest kärnkraftvänliga landet

EN EU-UNDERSÖKNING visar att Ungern är det mest kärnkraftvänliga landet inom EU. I undersökningen, som är en uppföljare till två liknade studier från 1998 och 2001, tillfrågades 25 000 EU-medborgare om kärnkraften. Specifikt togs frågor upp om hantering av det radioaktiva avfallet om risker med avfallet.

Jämfört med tidigare undersökningar har människors medvetande ökat något, även om 75 procent anser sig vara "inte väl informerade". Sverige fick här högst andel "väl informerade" med 51 procent.

37 procent av alla som svarade var antingen "helt för" eller "övervägande för" el producerad med kärnkraft. Andelen motståndare var dock större; 55 procent var antingen "helt emot" eller "övervägande emot".

Två grannländer var varandras direkta motpoler. I Ungern var 65 procent för kärnkraft, medan Österrike noterade 88 procent negativa till kärnkraft.

Övriga länder med övervägande positiv inställning till kärnkraften:

Sverige	64 procent
Tjeckien	61 procent
Litauen	60 procent
Finland	58 procent
Slovakien	56 procent
Frankrike	52 procent
Holland	52 procent
Belgien	50 procent

Här noteras intressanta olikheter mellan ländernas policy när det gäller kärnkraften. Medan Sverige, Holland och Belgien har valt en avveckling av kärnkraften förväntas kärnkraften byggas ut i Frankrike, Tjeckien och Slovakien. I Litauen stängs kärnkraftverken efter en överenskommelse i samband med landets inträde i EU.

Fyra av tio motståndare till kärnkraften skulle ändra sin inställning till kärnkraften om avfallsfrågan kunde anses vara löst.

En intressant skillnad gentemot mätningen år 2001 är att andelen till-

Storbritannien diskuterar kärnkraft

DEN BRITTISKE statssekreteraren för vetenskap och utveckling, Lord Sainsbury, har i en debatt i det engelska överhuset hävdad att kärnkraft är en förnyelsebar energikälla. Han menar att speciell hänsyn måste tas till kärnkraften som elproduktionskälla med ytterst låga koldioxidutsläpp, i tider då klimatfrågan är viktig och Storbritannien har en tilltagande import av fossila bränslen.

Statssekreteraren stödjer sig också på ett uttalande av premiärminister Tony Blair som sagt att regeringen ska publicera förslag till en energipolicy nästa år. Denna policy måste enligt Blair beakta alla möjligheter; alltifrån nyutvecklade förnyelsebara energikällor till teknik för avskiljning och lagring av koldioxid samt kärnkraft.

frågade som anser att kärnkraften "har fördelar genom att den ger mycket små utsläpp av växthusgaser" har ökat med 21 procentenheter till 62 procent.

KALLE LINDHOLM
kalle.lindholm@svenskenergi.se